

Прилог бр. 2.

НАСТАВНО –УМЈЕТНИЧОМ ВИЈЕЋУ МУЗИЧКЕ АКАДЕМИЈЕ СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ

Предмет: Извјештај Комисије о пријављеним кандидатима за избор у академско звање ванредног професора или доцента за ужу научну област Филозофија религије, теологија и религиозне студије

Одлуком Наставно-умјетничког вијећа Музичке академије, Универзитета у Источном Сарајеву, број 484а/23 од 16. 06. 2023., именовани смо у Комисију за разматрање конкурсног материјала и писање извјештаја по конкурс објављеном у дневном листу „Глас Српске“ од 03. маја 2023. године, за избор у академско звање ванредног професора или доцента, за ужу научна област Филозофија религије, теологија и религиозне студије.

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Састав комисије ¹ са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назив научне области, научног поља и уже научне/умјетничке области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:
---

1. др Мирко Сајловић, редовни професор, предсједник Научна област: хуманистичке науке Научно поље: теологија Ужа научна област: Филозофија религије, теологија и религиозне студије; историјско-теолошке науке. Датум избора у звање: 30.11.2017. Православни богословски факултет „Свети Василије Острошки“ у Фочи Универзитет у Источном Сарајеву
---

2. др Владислав Пузовић, редовни професор, члан Научна област: хуманистичке науке Научно поље: теологија Ужа научна област: Филозофија религије, теологија и религиозне студије; историјско-теолошке науке. Датум избора у звање: 28. 11. 2022. Православни богословски факултет Универзитет у Београду
---

¹ Комисија се састоји од најмање три наставника из научног поља, од којих је најмање један из уже научне/умјетничке за коју се бира кандидат. Најмање један члан комисије не може бити у радном односу на Универзитету у Источном Сарајеву, односно мора бити у радном односу на другој високошколској установи. Чланови комисије морају бити у истом или вишем звању од звања у које се кандидат бира и не могу бити у сродству са кандидатом.

3. др Далибор Петровић, редовни професор, члан
 Научна област: хуманистичке науке
 Научно поље: теологија
 Ужа научна област: Филозофија религије, теологија и религиозне студије; историјско-теолошке науке.
 Датум избора у звање: 16. 03. 2022.
 Православни богословски факултет „Свети Василије Острошки“ у Фочи
 Универзитет у Источном Сарајеву

На претходно наведени конкурс пријавио се 1 (један) кандидат:

1. др Радован (Петар) Радић, доцент

На основу прегледа конкурсне документације, а поштујући Закон о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број: 67/20), Правилник о условима за избор у научно-наставна, умјетничко-наставна, наставна и сарадничка звања („Службени гласник Републике Српске“, број: 2/22), Статут Универзитета у Источном Сарајеву и Правилник о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву, Комисија за писање извјештаја о пријављеним кандидатима за изборе у звања, Наставно-умјетничком вијећу Музичке академије и Сенату Универзитета у Источном Сарајеву подноси сљедећи извјештај на даље одлучивање:

ИЗВЈЕШТАЈ

КОМИСИЈЕ О ПРИЈАВЉЕНИМ КАНДИДАТИМА ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ

I ПОДАЦИ О КОНКУРСУ
Одлука о расписивању конкурса, орган и датум доношења одлуке
Наставно – умјетничко вијеће Музичке академије Универзитета у Источном Сарајеву, одлука од 12. 04. 2023. године под бројем број 280/23.
Дневни лист, датум објаве конкурса
„Глас Српске“ од 03. маја 2023. године
Број кандидата који се бира
1 (један) кандидат
Звање и назив уже научне/умјетничке области, за коју је конкурс расписан
Ванредни професор или доцент за ужу научну област Филозофија религије, теологија и религиозне студије.
Број пријављених кандидата
1 (један) кандидат

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТИМА
ПРВИ КАНДИДАТ
1. ОСНОВНИ БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ
Име (име једног родитеља) и презиме
Радован (Петар) Радић
Датум и мјесто рођења
23. мај 1979. године, Тузла
Установе у којима је кандидат био запослен
Музичка академија, Универзитет у Источном Сарајеву
Звања/радна мјеста
Предавач у звању доцента на катедри за црквену музику и појање. Предмети: Општа и национална историја Хришћанства, Црквенословенски језик I и Црквенословенски језик II.
Научна област
Филозофија религије, теологија и религиозне студије
Чланство у научним и стручним организацијама или удружењима
Члан Међународног центра за православне студије, Ниш
2. СТРУЧНА БИОГРАФИЈА, ДИПЛОМЕ И ЗВАЊА
Основне студије/студије првог циклуса
Назив институције, година уписа и завршетка
Богословски факултет, Универзитет у Атини, 1998-2003.
Назив студијског програма, излазног модула
Основне студије богословља, општи смер
Просјечна оцјена током студија ² , стечени академски назив
Дипломирани богослов
Постдипломске студије/студије другог циклуса
Назив институције, година уписа и завршетка
Богословски факултет Аристотеловог Универзитета у Солуну, 2003-2006.
Назив студијског програма, излазног модула
Магистарске студије
Просјечна оцјена током студија, стечени академски назив
9,93; магистар историјско богословских наука
Наслов магистарског рада
„Православна црква у Црној Гори“
Ужа научна/умјетничка област
Филозофија религије, теологија и религиозне студије; историјско-теолошке науке.
Докторат/студије трећег циклуса
Назив институције, година уписа и завршетка (датум пријаве и одбране дисертације)

² Просјечна оцјена током основних студија и студија првог и другог циклуса наводи се за кандидате који се бирају у звање асистента и вишег асистента.

Богословски факултет Аристотеловог Универзитета у Солуну; 2006-2011.
Наслов докторске дисертације
„Манастири Скадарског језера (Света Гора Зетска) и њихова веза са великим монашким центрима Истока“
Ужа научна област, стечено академско звање
Историјско-богословске науке, доктор теологије
Претходни избори у звања (институција, звање и период)
03.10.2018. изабран у звање доцента за ужу научну област Филозофија религије, теологија и религиозне студије на Музичкој академији у Источном Сарајеву.
3. НАУЧНА/УМЈЕТНИЧКА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА
Радови прије првог и/или посљедњег избора/реизбора
<p>Студије:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Οι σχέσεις του άγιου όρους Ζέτας με την Ανατολή όπως εμφανίζεται στην διασωθείσα αλληλογραφία. Η συλλογή Goricki Zbornik. Црквене студије (Годишњак Центра за црквене студије), година IX, број 9, Ниш 2012, 429-445. 2. Evandrus episcopus civitatis Diocliae, Годишњак – часопис Православног богословског факултета Универзитета у Источном Сарајеву, година XI, број 12, Фоча 2012, 111-117. 3. Велики црквени раскол и његове последице на Балканском полуострву – XI вијек у Зети. Улога српских владара у оснивању Барске епископије, Саборност – Теолошки годишњак, бр 7 (2013), Пожаревац 2013, 159-176. 4. Митрополија зетска у XIV и XV вијеку: образовање зетске свете горе по узору на Атос као последица директног расељавања монаштва са балканских простора проузрокованих Турским освајањима. Пад Горње Зете. Годишњак – часопис Православног богословског факултета Универзитета у Источном Сарајеву, година XII, број 13, Фоча 2013, 227-256. 5. Антибогумилска борба православних владара током XII и у другој половини XIII вијека, Саборност – Теолошки годишњак, бр 9 (2015), Пожаревац 2015, 127-143. <p>Монографија:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Византија и богумилство, Београд 2015, стр. 78, формат А5.
Радови послје посљедњег избора/реизбора³
<ol style="list-style-type: none"> 1. Оснивање епископије Дабарске и њена хијерархијска позиција унутар Српске архиепископије (Осам вијекова Митрополије дабробосанске, зборник радова са научног скупа, Фоча, 1-3. октобар 2021), Пале 2022, 113-125. Аутор је у раду поставио за циљ да одреди датум оснивања епископије дабарске, границе територије дабарске епископије као и њен хијерархијски положај унутар

³ Навести кратак приказ радова и књига (научних књига, монографија или универзитетских уџбеника) релевантних за избор кандидата у академско звање.

новоосноване архиепископије Српске цркве 1219. године. Међутим, одговори на сва ова питања већ су установљени од стране српских истраживача (Марија Јанковић, Епископије и митрополије Српске цркве у средњем веку, Београд 1985; Иста, Епископије Српске цркве 1220. године, Сава Немањић – Свети Сава, историја и предање, Београд 1979, 73-84; С. Ћирковић, Православна српска црква у средњовековној српској држави, Споменица о 750-годишњици аутикефалности 1969, 35-51; Јованка Калић, Црквене прилике у српским земљама до стварања архиепископије 1219. године, Свети Сава – Сава Немањић, 27-53; Ђ. Слијепчевић, Историја Српске православне цркве, књ I, Минхен 1962, 91-103; М. Пурковић, Српски епископи и митрополити средњег века, Хришћанско дело III, 4-6, Скопље 1937). Како аутор није имао увид у истраживачке резултате наведених референтних тематских студија и монографија, његови закључци и хипотезе засноване на малобројној депласираној литератури немају вредност исцрпне научно-истраживачке студије. Рад је без закључка и научно-истраживачког доприноса.

2. Црквена дешавања у Илирику и Панонији током шесте деценије IV вијека (у: *Religija & Tolerancija, časopis Centra za emprijska istraživanja religije i Instituta društvenih nauka*; Vol. XXI, No 39, januar – jun), Novi Sad – Beograd 2023, 115-125.

Рад је без јасно постављене тематике или проблематике. Тако, када аутор каже „Од изузетног значаја за наше истраживање јесте ...“ није јасно на шта мисли. Чини се да аутор у раду жели нешто више да каже о аријанским тенденцијама и фракцијама на простору Илирика преко рада четири црквена сабора у Сирмијуму – 351., 357., 358. и 359. године. Но, како аутор није поставио богословску проблематику односа православних и полуаријанаца током овог периода тако да и прикази аријанских фракција и богословских одлука Сирмијумских сабора остају недоречени. Рад се базира на 6 античких извора, 4 релевантне књиге и једној студији. Рад без закључка.

3. Аријанство и Готи: Улога готског фактора у преносу Аријанства на традиционалне просторе Старог Рима и Италије, *Саборност – теолошки годишњак*, бр 14, Пожаревац 2020, 123-139. У раду аутор преиспитује улогу „готског фактора“ у преносу и заживљавању аријанства у западним дијеловима Римске империје. Главни тема истраживања јесте критични период аријанске кризе када народ Готи примају хришћанство од стране аријанских проповједника, али и епоха непосредно након ове, крај V и прва половина VI вијека, када аријанство постаје религија владајуће структуре власти Остроготског краљевства Италије. Рад се базира углавном на интерпретацијама казивања античких црквених историчара и хронографа, уз врло мало коришћење савремене релевантне литературе (3 књиге). У приказивању богословских спорења православних и аријанаца, по слободном нахођењу користи термине „јединосуштан“ (стр. 126, 127), а не устаљени и исправни „једносуштан“. Рад је остао без закључка.

4. Никита Склавос, патријарх цариградски (765–780), (*Саборност – теолошки годишњак*, бр 16, Пожаревац 2022, стр. 89-100).

Аутор у раду излаже неке важније детаље из живота цариградског патријарха Никите Склавоса, а пре свега његову слијепу послушност црквеној политици византијских царева иконобораца. Своје излагање аутор базира углавном на извештајима из „Љетописа“ Теофана Исповедника, уз тек понеку консултацију Г.

Острогорског. Овај рад преставља аутентичан прилог српској историографији по питању личности и дела цариградског патријарха Никите Склавоса.

5. Црквено-политичке прилике на Балканском простору (1198-1205), (у: Византијско-словенска читенија V, Зборник радова са истоимене Међународне научне конференције, која је одржана 13. новембра 2021. године на Универзитету у Нишу), Ниш 2022, стр. 203-216.

На основу анализе грчких и латинских историјских извора епохе, уз консултацију релативно мале референтне литературе, аутор у раду са доста појединости приказује црквено-политичке прилике током периода од 1198. до 1205. године на просторима данашње Босне и Херцеговине, Србије и Бугарске. Конкретно, у раду се обрађује тема узраслих цезаропапистичких амбиција римског папе Инокентија III, а које је након Четвртог крсташког рата покушавао да имплементира над православним балканским народима. Рад има свој научно-истраживачки допринос српској медијавелистици.

6. Утицај црквено-политичких историјских дешавања прве половине VI вијека на стваралаштво Романа Мелода (Савремено и традиционално у музичком стваралаштву 2; Зборник радова са научног скупа одржаног 10-12. децембра 2020. године), Источно Сарајево 2021, стр. 69-80.

У склопу црквено-политичких прилика епохе (друга половина 5 и прва половина 6 вијека) аутор приказује химнографски рад преподобног Јована Мелода (Слаткопојца). Јован је, као православни Сиријац, био под великим утицајем свога земљака Јефрема Сирина, а написао је преко 1000 кондака за празнике Господње, Богородичине и знаменитих светитеља. Према прихватљивим закључцима аутора, на Јованов плодосни химнографски опус у битном је утицало и његовог пресељење из Бејрута у Цариград где се његов рад поклопио и са склоностима самога цара Јустинијана ка химнографском раду. Црквено-политичке прилике епохе у престоници биле су наклоњене ка стварању једног оквира систематизације и класификације црквених пјесама за богослужбену употребу. На све ове потребе епохе Јован Мелод је кроз своје стваралаштво дао немерљив допринос. Овај свој прегледни рад аутор је базирао првенствено на историјским изворима и малобројној литератури (Острогорски, Φειδός, Τωμαδάκης). Рад поседује оригинални допринос из области црквене химнографије и историје Цркве.

Монографија:

1. Радован Радић, Православна црква у Црној Гори, књига 1 (Римско-romeјски период), Никшић 2023, стр. 248, А5 формат.
Издавач: Институт за српску културу, Никшић.

Садржај књиге:

Предговор стр. 7-8,
Увод 9-11,

После Предговора и Увода аутор је садржај књиге поделио на пет већих поглавља унутар којих је већи број мањих подпоглавља. Аутор није нумерисао поглавља и подпоглавља те их као такве и излажемо.

Прво поглавље: Историјско – географски положај Црне Горе током римско-romeјског периода (стр. 12-26) је најмање и нема подпоглавља. Аутор у овом поглављу кроз историјски пресек од апостолског времена до времена владавине цара Ираклија, приказује начине државно-административне управе Римске империје у областима данашње Црне Горе. У односу на друга поглавља књиге, ово поглавље представља једну цјелину за себе.

Друго поглавље са подпоглављима има следећи садржај: Хришћанство у Далмацији и Илирику, Први васељенски сабор и организација Цркве, стр. 27; Хришћанство у Далмацији и Илирику, стр. 27; Утицај Миланског едикта и Првог васељенског сабора на живот и организацију Цркве у Илирику и Превалису, стр. 38; Улога никејско-цариградског законодавства у формирању црквене организације на нивоу Илирика, стр. 47; Установа митрополита и Великог сабора области Превалис-а, стр. 60; Престоница области Превалиса, стр. 71; Надлежности, права и дужности митрополита на основу црквеног законодавства потврђеног првом половином IV вијека, стр. 73; Надлежности, права и дужности митрополита града Скадра или области Превалис-а, стр. 80; Право началствовања и хиротоније митрополита града Скадра или области Превалиса, стр. 86; Остале дужности митрополита Скадра или Превалис-а, стр. 89; Избор и хиротонија митрополита града Скадра или области Превалиса, стр. 89; Готски проблем. Други васељенски сабор, стр. 91.

Треће поглавље са подпоглављима: Област Превалис под црквеном јурисдикцијом Солунског Егзархата, стр. 97; Трећи васељенски сабор, стр. 102; Поистовјећивање Диоклије у црквено-историјским текстовима са Диоклијом Фригијском, стр. 112; Свједочанства о епископу Сенецију у текстовима прве половине IV вијека, стр. 116; Четврти васељенски сабор, стр. 119; Други ефески или Разбојнички сабор, стр. 122; Државне промјене након смрти Теодосија II. Четврти васељенски сабор, стр. 125; Евандар епископ града Диоклије, стр. 128; Готска освајања и Превалис, стр. 133; Утицај готских освајања на црквену организацију области Превалис-а, стр. 143; Сабори епископа Салоне. *Victor episcopus ecclesiae Mactaritanae*, стр. 146.

Четврто поглавље са подпоглављима: Област Превалис под црквеном јурисдикцијом архиепископије Јустинијане Приме (Прве), стр. 153; Црквено – политичке прилике пете деценије VI вијека Јустинијанов указ против „Три Поглавља“, стр. 159; Пети васељенски сабор, стр. 165; *Phoca religiosissimo episcopo Staliensi*, стр. 172.

Пето поглавље са подпоглављима: Утицај пост јустинијанове епохе на геополитичка дешавања у Источном Илирику и Превалису, стр. 175; Аварска освајања, стр. 175; Епистографска заоставштина папе Григорија Двојеслова као црквено-историјски извор за простор Црне Горе, стр. 181; Разарање епископије Љеша, стр. 183; Свједочанства о митрополији града Скадра у преписци Григорија Великог са црквеним званичницима Илирика, стр. 185; Посланица према Себастијану епископу града Рисна, стр. 208.

Закључак, стр. 217.

Прилози, стр. 221.

Библиографија (извори и литература), стр. 230.

Биљешка о аутору, стр. 238.

Азбучни регистар личних имена, стр. 240.

Посматрано са аспекта историје Српске православне цркве, њене организације на српским просторима кроз историју, као и савремене проблематике по питању деловања на подручју Црне Горе парацрквене организације под називом «Црногорска православна црква», чини се да је самим одабиром наслова књиге: «Православна црква у Црној Гори, књига 1 (Римско-romeјски период)» аутор ушао на поље одређених црквено-правних и историјских контрадикторности. Прво, Црна Гора ни као засебна територија ни као држава није постојала током античког периода, а који аутор истражује. Из садржаја књиге је видљиво да аутор жели да прикаже развој хришћанске Цркве на простору данашње државе Црне Горе, а која у овим границама настаје тек после другог свјетског рата као једна од република бивше ФНРЈ, односно СФРЈ. Дакле, посматрано кроз историјски пресек црквено-политичких прилика и организације Православне цркве на нашим просторима, наслов књиге «Православна црква у Црној Гори, књига 1 (Римско-romeјски период)» може се узети тек као фиктиван. За разлику од античког периода, наслов књиге «Православна црква у Црној Гори», са више историјске утемељености могао би се везати за један временски период у двадесетом вијеку, тј. тек у периоду када је основан Синод и опет, не у садашњим границама државе Црне Горе.

За основни циљ свог истраживања аутор је поставио да прикаже оснивање и развој црквеног живота на просторима данашње Црне Горе, почев од апостолских времена па до почетка 7 вијека. Услед малобројности домаћих историјских извора, аутор је слику црквене организације и јурисдикције на наведеним просторима углавном градио на основу општих историјских извора за историју Цркве, као што су нпр. црквени канони Васељенских сабора (4., 5. и 6. канон Првог васељенског сабора; 28. канон Четвртог васељенског сабора), извјештаји црквених историчара, те византијских хроничара и малобројне стручне литературе. На тај начин од опште познатих принципа организације и јурисдикције Цркве Христове током античког периода, кроз призму исте протумачио је малобројне домаће историјске изворе. При томе, сасвим је разумљиво да се креирана слика организације живота Цркве на простору данашње Црне Горе базира много више на хипотетичким претпоставкама изведеним из опште познатих чињеница живота Цркве у наведеном периоду него што се иста темељи на провереним домаћим историјским изворима.

У првом поглављу аутор описује позицију простора данашње Црне Горе из перспективе античке административне поделе по областима Римске империје. Државно-административни положај античке дијецезе Далмације аутор је приказао све до почетка 7 вијека, тј владавине цара Ираклија (610-641) и његовог завојења нових административних подела Царства по темама.

У другом поглављу књиге аутор је прешао на приказивање рада првих хришћанских мисионара из апостолског периода у областима античке дијецезе Далмације и оснивање првих хришћанских заједница, те је хронолошки испратио црквену јурисдикцију ових простора до времена одржавања Другог васељенског сабора (381.г.). У основним поставкама приказивања црквене организације античке дијецезе Далмације, аутор се придржава начина излагања грчког професора Власија Фидаса (В. Феида, *Εκκλησιαστική ιστορία, Α', Αθήναι* 2002), кога обилато користи у слободној реинтерпретацији. Расположиву историјску грађу аутор излаже и тумачи без дубље провере исте кроз савремена црквено-историјске студије и без јасно

установљених научно-истраживачких критеријума, због чега су и изнесене хипотезе остале ускраћене за кредибилност поверљивости. Аутор олако, без проверљивости података или на основу погрешних претпоставки доноси закључке. Тако, нрп. на стр. 38., аутор каже: „Потписивању едикта од стране двојице владара за хришћане на простору Илирика предходи један стравичан временски период. Хришћанство у Илирику, особито у другој половини трећег вијека, у лику Римске Империје сусреће најватренијег противника својих религијских ставова.“ Из наведеног, дакле, могло би се закључити да је друга половина трећег вијека била веома тешка по хришћане, тј да су исти било изложени систематском прогону од стране Римске државе. Међутим, овде је реч о ноторној грешци. У приручницима из историје Цркве опште-познато је мјесто да је период друге половине трећег века (од 260. до 296. године) био период мира по Цркву пред велики и најстрашнији прогон хришћана који је уследио у време цара Диоклецијана. (Види: В. В. Болотов, Историја цркве у периоду до Константина Великог, Краљево 2009, 119-128; П. Малички, Историја хришћанске цркве прва три века, Београд 1933, 63-64; А. Franzen, Pregled povijesti Crkve, Zagreb 2004, 51; Н. Jedin, Velika povijest Crkve, tom I, Zagreb 1972, 418-419; В. Φειδά, Εκκλησιαστική ιστορία, Α', Αθήναι 2002, 125-126; М. Сајловић, Милански едикт у контексту реформи III и IV века, Београд 2011, 95-97).

На стр 45-46, у намери да протумачи 4., 5. и 6. канон Првог васељенског сабора по питању „јурисдикције и власти Цркве“, аутор полазећи од погрешних претпоставки долази до погрешних закључака. Аутор каже: „Први васељенски сабор својим канонима 4., 5. и 6. окончава нејасни јурисдикцијски период управљања Црквом из првих вијекова хришћанства и отвара простор новом, уређеном по моделу области – провинције Римске империје. Наиме, Први васељенски сабор својим канонима 4, 5. и 6. на нивоу римске области уводи у рад такозвано „митрополитско уређење“ као и установу „Великог сабора“ (Μεγάλη σύνοδος) састављеног искључиво од епископа једне римске области.“ ... „Истовремено са увођењем у рад новог митрополитског система оци окупљени на сабору у Никеји не укидају древну навику и власт црквених столица са поштовањем старијег: Рима, Александрије, Антиохије и Јерусалима. Наведено сабор и потврђује првим дијелом канона 6, гдје врло јасно обзнањује снагу древних обичаја поштовања власти и навике старијих црквених столица Рима, Александрије, Јерусалима и Антиохије: „Древни обичаји имају снагу, ове у Египту, и Либији, и Пендаполију, као овим у Александрији свима епископима овим има власт; јер и код епископа Рима ово јесте навика. Слично пак и по Антиохији, и у другим областима, старијега (поштовање) се очувало у Црквама...“ (стр. 45-46) Из наведеног текста може се закључити да аутор заступа становиште да је одлукама Првог васељенског сабора уведена «нова» организација Цркве по митрополитанском систему, а што није тачно. За разлику од горе наведеног превода, тачан превод 6. канона Првог васељенског сабора гласи: «Нека се држе стари обичаји (τὰ ἀρχαῖα ἔθη), који постоје у Египту, Ливији и Пентапољу, да епископ у Александрији има власт над свима областима, пошто је епископу у Риму то уобичајено, а тако исто и у Антиохији. И у другим областима – нека се очувавају првенства Црквама (митрополија)...» (Свештени канони Цркве, превод са грчког и словенског епископа Атанасија умировљеног Херцеговачког, Београд 2005, 71). Дакле, из наведеног превода првог дела 6. канона Првог васељенског сабора, као и тумачења истог од стране епископа Атанасија Јевтића (види: Свештени канони, стр 71, напомена 18, стр.72, напомена 21), јасно је да се под очувањем старих обичаја, тј

права древних столица Рима, Александрије и Антиохије, мисли и на већ постојећи митрополитски систем. Према томе, Први васељенски сабор (6. канон) не заводи митрополитански систем као апсолутну новину, како то аутор на више мјеста у књизи наводи (стр. 66, 77 и др.) као своје начелно становиште, већ га озакоњује као већ постојећу праксу црквене организације. Такође, овде навођење Јерусалима и његово сврставање у ранг црквених центара Рима, Александрије и Антиохије, је сасвим произвољно. Пре свега стога што се Јерусалим не спомиње у овом канону, а друго, Јерусалим као један од патријаршијских црквених центара биће уведен тек на Халкидонском сабору (451.г.).

На стр. 61 аутор каже: „Паралелно, пракса ране Цркве о којој сазнајемо из „Дидахија“, јесте и да апостоли или њихови ученици пред крај свога живота бирају помјесну Цркву у којој ће обитавати од стране које су и прихваћени.“ Податак да су „апостоли или њихови ученици пред крај свога живота“ бирали „помјесну Цркву у којој ће обитавати“ не налази се у тексту Дидахија (види: Дела апостолских ученика, превео са грчког изворника и краће уводе и напомене написао + Епископ Захумско-Херцеговачки и Приморски Атанасије, Врњачка Бања-Требиње 1999, 19-20, 133-144), нити је такав закључак могуће извести из контекста казивања Дидахија. Како се аутор не позива на мишљења других аутора по овом питању, јасно је да је овде реч о његовом произвољном (неаргументованом) извођењу закључка.

На стр. 66-67 где стоји „... са саборског засједања предвођеног високоуваженим Осијом из Кордобе и Атанасијем Великим, одржаног 434. године у Сардици.“ Овде је реч о грешци јер је наведени сабор у Сардици одржан 343. године.

У трећем поглављу књиге – „Област Превалис под црквеном јурисдикцијом Солунског Егзархата“ (стр 98-153) – аутор по истој методологији, тј из перспективе опште познатих чињеница из живота Цркве Христове приказује црквену организацију на просторима данашње Црне Горе током 4-6 вијека. Овде се углавном позива на одлуке и каноне трећег и четвртог Васељенског сабора, а врло мало на оскудне домаће историјске изворе. Стога је све речено, као и у предходном поглављу, више у сфери хипотезе што се тиче митрополитске организације Цркве на овим просторима. Наравно, оскудни домаћи историјски извори и не омогућавају да се митрополитска организација Цркве на просторима данашње Црне Горе са више појединости разјасни. Међутим, као и у предходном поглављу и овде је присутно ауторово олако препричавање историјских чињеница и паушално доношење закључака. Тако нпр. описујући начин сазивања Трећег васељенског сабора на стр 105, аутор каже: „Царски указ – $\sigma\acute{\alpha}\kappa\rho\alpha$ из новембра 430. године јесте карактеристичан по свом садржају, којим император налаже долазак само по тројице одабраних епископа из сваке провинције тј. области Царства²⁶⁶ (фус-нота 266: $\Phi\epsilon\iota\delta\acute{\alpha}\varsigma$, $\text{Εκκλ}\eta\sigma\iota\alpha\sigma\tau\iota\kappa\acute{\eta}$ ... Α', стр. 611), одредба на коју Несторијеве присталице имају приговор. Претходнонаведена царска одлука се свакако одражава на коначно бројчано стање епископа окупљених у Ефесу, које достиже број од свега двјеста православних и педесет и четири несторијанца.“ Из наведеног текста могло би се закључити да је само Несторије имао приговоре на начин организације Сабора, као и да је цар октроисаним начином организације Сабора утицао на његову малобројност – „свега двјеста православних и педесет и четири несторијанца.“ Међутим, чињеница је да је цар жалео да сазове сабор сходно митрополитанском систему, тј да сабору присуствују само митрополити у пратњи тек 2-3 епископа. Но,

како митрополитански систем није био заступљен на истоветан начин у целој Империји, овим ни све области Царства нису могле бити равноправно заступљене на Сабору. По овом кључу би, на пример, митрополит Ефеса био заступљен са 35 епископа, а александријски папа тек са 5 епископа. Такође, и Несторије би имао веома мали број својих епископа на Сабору. Дакле, приговоре на начин сазивања Сабора имале су обе супротстављене стране – и Несторије и Кирило. (Види: А. В. Карташов, Васељенски сабори, Београд 2009, 231-232). Друго, не може се извући закључак да је цар својим указом утицао на малобројност присутних епископа на Трећем васељенском сабору („свега“ 200 православних и 54 несторијанаца), уколико имамо у виду да је на Другом васељенском сабору број учесника био 150, на Петом васељенском сабору 165 учесника, а на Шестом 170 учесника.

У четвртном поглављу – «Област Превалис под црквеном јурисдикцијом архиепископије Јустинијане Приме (Прве)» (стр 154-175) – аутор по истој методологији наставља да приказује црквену организацију на просторима данашње Црне Горе током 6 вијека па све до Ираклијеве владавине (610-641). У епицентру излагања овог поглавља јесте владавина цара Јустинијана (527-565) и његова црквена политика. Конкретно, овде су обрађена питања оснивања Јустинијане Приме као новог црквено-административног центра који се непосредно тицао данашњих области Црне Горе, као и питање Јустинијанове припреме Петог васељенског сабора и значај донетих одлука на Сабору по питању организације Цркве у римској области Источног Илирика. Такође, на основу анализе потписника записника са Сабора, посебно је обрађено и питање могућности да су неки од епископа са наших простора били учесници рада Петог васељенског сабора.

У петом поглављу – «Утицај пост јустинијанове епохе на геополитичка дешавања у Источном Илирику и Превалису» (стр. 176-217), за разлику од предходних поглавља, аутор са доста више појединости и историјске утемељености говори о црквеној организацији на простору данашње Црне Горе током друге половине 6 вијека, тј до почетка Ираклијеве владавине (610-641). Аутор је овде детаљно изанализирао епистографску заоставштину папе Григорија Двојеслова, а која се непосредно тиче црквене организације на нашим просторима. Ово поглавље, заједно са првим, тематски је најконкретније и на основу прворазредних историјских извора детаљно изанализирано.

У Закључку (стр.218-221) аутор хронолошки по поглављима износи кратка закључна мишљења.

У Прилозима (стр.222-230) аутор доноси седам докумената из 6. и почетка 7. вијека, које је превео на српски језик.

На крају је Библиографија (стр. 231-237) разврстана на Изворе (стр.231-235) и Литературу (стр. 235-237).

4. ОБРАЗОВНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

Образовна дјелатност прије првог и/или /последњег избора/реизбора

- 2006 – 2011 Докторске студије на Аристотеловом Универзитету у Солуну, Геолошки факултет, катедра за историју, догматику, свеправославне и

свехришћанске везе, предмет историја словенских цркава. Тема докторске дисертације: «Манастири Скадарског језера (света гора зетска) и њихове везе са великим монашким центрима Истока» (Οι ιερέες μονές της λίμνης της Σκόδρας - το άγιο όρος του Μαυροβούνιου - και οι σχέσεις τους με τα μεγάλα μοναστικά κέντρα της Ανατολής). Ментор проф. др. Михаил Тритос.

- 2003 – 2006 Магистарске студије на Аристотеловом Универзитету у Солуну, Теолошки факултет, катедра за црквену историју, предмет словенске цркве. Тема магистарских студија: «Православна Црква у Црној Гори» (Η Ορθόδοξη Εκκλησία στο Μαυροβούνιο). Ментор проф. др. Јован Тарнанидис.
- 1998 – 2003 Високо образовање. Богословски Факултет, Универзитет у Атини. Стечено звање – Дипломирани теолог.
- 1997 – 1998 Курс грчког језика на Филозофском Факултету у Атини.
- 1998 Средње образовање. Богословија Светог Кирила и Методија Призрен.

Образовна дјелатност последице последњег избора/реизбора

Навести све активности (уџбеници и друге образовне публикације, предмети на којима је кандидат ангажован, гостујућа настава, резултате анкете⁴, менторство⁵)

- Од 2018. године ради као доцента на Музичкој академији, Универзитета у Источном Сарајеву. На катедри за црквену музику и појање предаје на предметима: Општа и национална историја Хришћанства, Црквенословенски језик I и Црквенословенски језик II.

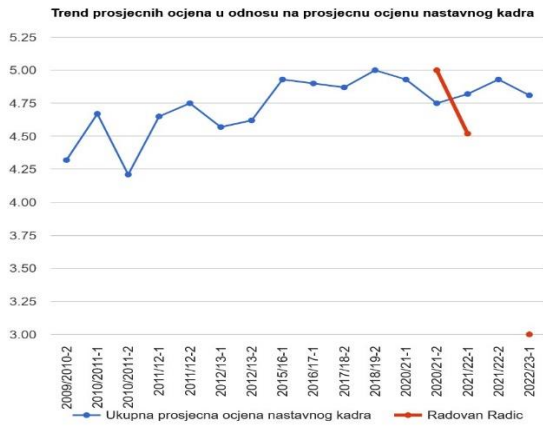
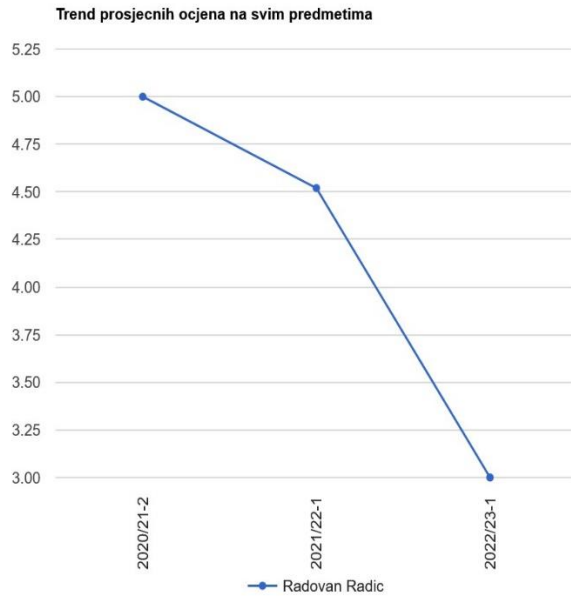
- Учесник је неколико међународних научних скупова са пријављеним радовима:

1. «Црквено-политичке прилике на балканском простору (1198–1205)», Међународни научни скуп одржан 13. 11. 2021. године на Филозофском факултету у Нишу. Рад објављен у зборнику «Византијско-словенска чтенија V», Vol. V, 2022. година; стр. 203-216.
2. «Оснивање Епископије дабарске и њена хијерархијска позиција унутар Српске архиепископије», научни скуп одржан од 01. до 03. 02. 2021. године на Богословском факултету у Фочи. Рад објављен у зборнику «Осам вијекова Митрополије дабробосанске», Пале, 2022 године; стр. 113-127.
3. «Утицај црквено-политичких историјских дешавања прве половине VI вијека на стваралаштво Романа Мелода», научни скуп «Дани Војина Комадине» одржан од 10. до 12. 12. 2020. године у Источном Сарајеву. Рад објављен у зборнику «Савремено и традиционално у музичком стваралаштву 2», Источно Сарајево 2021. година; стр. 69-81.
4. «Избор и хиротоније митрополита Босне након аустроугарско – цариградске конвенције из 31. марта 1880. године», научни скуп «Митрополит дабробосански Георгије Николајевић (1807-1896) и његово доба» одржан од 21. до 23. 10. 2022. године на Палама. Зборник није објављен.

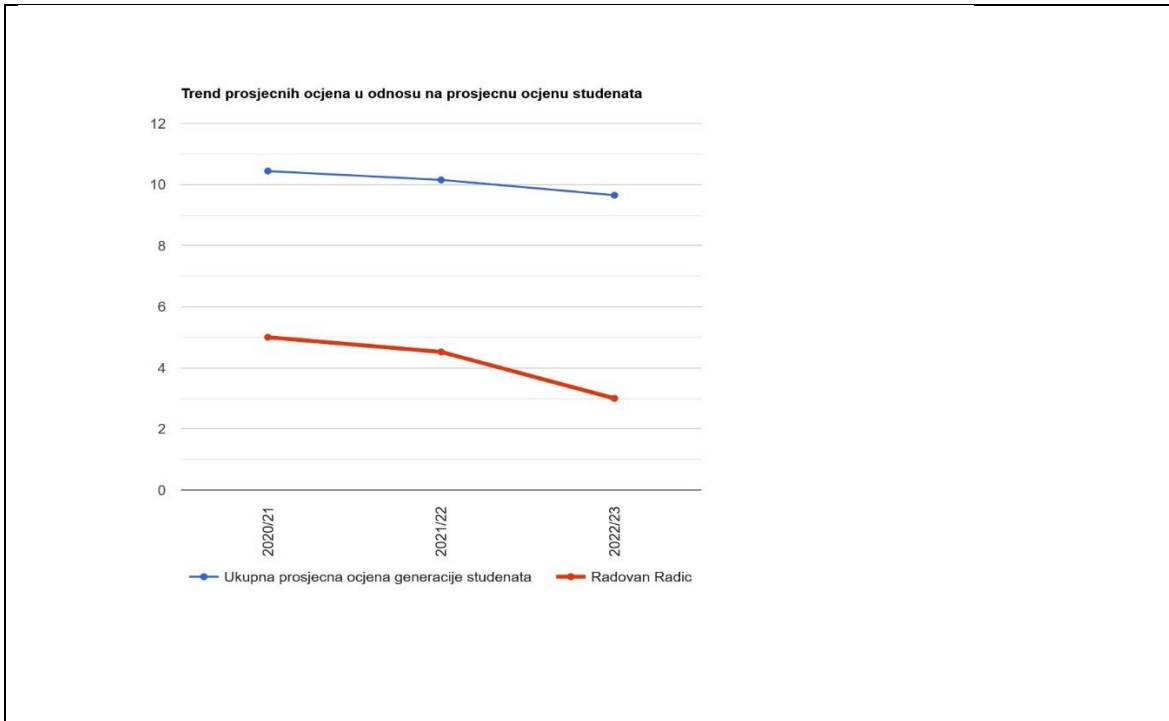
⁴Као доказ о резултатима студентске анкете кандидат прилаже сопствене оцјене штампане из базе.

⁵Уколико постоје менторства (магистарски/мастер рад или докторска дисертација) навести име и презиме кандидата, факултет, ужу научну област рада.

Резултати анкете⁶

⁶ Као доказ о резултатима студентске анкете кандидат прилаже сопствене оцјене штампане из базе.

Информација о одржаном приступном предавању⁷

Кандидат је већ одржао приступно предавање при своме првом избору за доцента.

5. СТРУЧНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

Навести учешће у НИ пројектима (одобрени и завршени: назив НИ пројекта са ознаком, период реализације, да ли је кандидат руководилац или учесник).
Остале стручне дјелатности.

- Од 5.05. 2023. године члан је Међународног центра за православне студије у Нишу.

Други кандидат и сваки наредни ако их има (све поновљено као за првог кандидата).

6. РЕЗУЛТАТ ИНТЕРВЈУА СА КАНДИДАТИМА⁸

⁷ Кандидат за избор у научно-наставно или умјетничко-наставно звање, који није раније изводио наставу на високошколској установи, дужан је да, пред комисијом коју формира вијеће чланице Универзитета, одржи предавање из области за коју се бира.

⁸ Интервију са кандидатима за изборе у академска звања обавља се у складу са чланом 4а. Правилника о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву (Интервију подразумјева непосредан усмени разговор који комисија обавља са кандидатима у просторијама факултета/академије. Кандидатима се путем поште доставља позив за интервију у коме се наводи датум, вријеме и мјесто одржавања интервијуа.)

У складу са чланом 4а Правилника о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву, предсједник комисије је по пријему конкурсне документације, те увида да је иста потпуна и да се једини пријављени кандидат благовремено пријавио на конкурс, заказао интервју са кандидатом за 15. јули 2023. године у 13,00 часова у просторијама Православног богословског факултета у Фочи.

Комисија у саставу проф др Мирко Сајловић предсједник и проф др Далибор Петровић члан, у просторијама Православног богословског факултета Свети Василије Острошки у Фочи обавила је заказани интервју са кандидатом Радованом Радићем у времену од 13,00 до 13,30 часова. Трећи члан комисије проф др Владислав Пузовић из оправданих разлога био је одсутан.

Из разговора са кандидатом чланови комисије су констатовали да доцент др Радован Радић показује интересовање за унапређење извођења наставе на предмету Општа и национална историја хришћанства на Музичкој академији Универзитета у Источном Сарајеву, смер Црквено појање. Кандидат је упознао чланове комисије о предузетим корацима на изради адекватног уџбеника и изнео своје планове о могућностима иновативно-адекватном начину предавања на овом предмету.

III ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ

Експлицитно навести у табели у наставку да ли сваки кандидат испуњава услове за избор у звање или их не испуњава, уз обавезно констатовање да ли се на кандидата односе минимални услови за изборе у звања из Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број: 73/10, 104/11, 84/12, 108/13, 44/15, 90/16, 31/18, 26/19 и 40/20) или из Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број: 67/20).

Први кандидат

На кандидата се примјењују минимални услови за избор у звање доцента на основу члана 88(1) Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број: 67/20) и члана 38. Правилника о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву.⁹

Минимални услови за (ре)избор у звање ¹⁰ доцента су:	испуњава/ не испуњава	Навести резултате рада (уколико испуњава)
		Кандидат поседује научни степен доктора наука из уже научне

⁹ Навести „Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број: 73/10, 104/11, 84/12, 108/13, 44/15, 90/16, 31/18, 26/19 и 40/20)“ или „Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број: 67/20)“, у зависности да ли кандидат користи право на избор по условима који су важали прије ступања на снагу важећег Закона о високом образовању.

¹⁰ У зависности у које се звање бира кандидат, навести минимално прописане услове на основу члана 77., 78. и 87. Закона о високом образовању односно на основу члана 37., 38. и 39. Правилника о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву.

1) научни степен доктора наука у одговарајућој научној области	испуњава	области Филозофија религије, теологија и религиозне студије; уже образовне области: историјско-теолошке науке и већ је провео један мандат у звању доцента.
2) најмање три научна рада из научне области за коју се бира, објављена у научним часописима и зборницима са рецензијом, од којих је најмање један објављен у научном часопису међународног значаја или научном скупу међународног значаја	испуњава	Кандидат је приложио шест (6) научних радова из области за коју се бира објављених у научним часописима са рецензијом, од којих Комисија прихвата три (3) за избор у звање.
3) доказане наставничке способности, односно има приступно предавање из области за коју се бира, позитивно је оцијењен од високошколске установе или има позитивну оцјену педагошког рада у студентским анкетама током цјелокупног претходног изборног периода	испуњава	Кандидат је при предходном избору у звање извео приступно предавање. На основу приложене документације кандидат има позитивну оцјену педагошког рада у студентским анкетама током цјелокупног претходног изборног периода.
Додатно остварени резултати рада (осим минимално прописаних)		
Навести преостале публиковане радове, пројекте, менторства, ...		
<p>- Члан комисије за одбрану мастер рада Срђана Новаковића «Допринос Светога Василија Великог богословским одлукама Другог васељенског сабора» на Православном богословском факултету Универзитета у Источном Сарајеву.</p> <p>- Од 1.01.2022. године кандидат је ангажован на научном пројекту «Материјална и духовна култура српског народа на простору данашње Црне Горе». Носилац пројекта је Институт за српску културу Никшић.</p>		
Приједлог кандидата за избор у академско звање (навести звање, ужу научну/умјетничку област) са образложењем приједлога комисије. Уколико један или више кандидата задовољавају услове за избор у звање према конкурсима, комисија мора дати образложење о разлозима доношења своје одлуке, конкретно и јасно.		

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

На расписани конкурс Наставно-умјетничког вијећа Музичке академије, Универзитета у Источном Сарајеву (број 484а/23 од 16. 06. 2023.), за избор у академско звање ванредног професора или доцента, за ужу научну област Филозофија религије, теологија и религиозне студије пријавио се само један кандидат – др Радован Радић, доцент.

Датаљном анализом достављеног конкурсног материјала, Комисија констатује следеће:

- пријављени кандидат доцент Радован Радић приложио је једну књигу и шест радова што би формално могло да задовољи минималне услове за његово напредовање у звање ванредног професора. Међутим, стручном анализом приложене књиге – «Православна црква у Црној Гори, књига 1 (Римско-ромејски период)» – Комисија констатује да иста није урађена у складу са акривичним научно-истраживачким узусима, већ се базира на ауторовим слободним интерпретацијама античких црквено-историјских извора. Као последица таквог научно-истраживачког приступа, наведена књига поседује низ погрешних претпоставки, закључака и ноторних грешака, а што смо предходно детаљно навели. Стога, приложену књигу Комисија не може прихвати као научну књигу или универзитетски уџбеник на основу које би кандидат могао напредовати у звање ванредног професора.

- од шест приложених научних радова Комисија је оценила да су тек три рада урађена у складу са захтеваним научно-истраживачким узусима, да поседују научно-истраживачки допринос и да исти завредњују да буду прихваћени за реизбор у звање доцента. То су радови: «Никита Склавос, патријарх цариградски (765–780)», «Црквено-политичке прилике на Балканском простору (1198-1205)» и «Утицај црквено-политичких историјских дешавања прве половине VI вијека на стваралаштво Романа Мелода».

На основу анализираних документације, дакле, Комисија сматра да кандидат доцент др Радован Радић, не испуњава минималне услове за избор у звање ванредног професора. Стога, **Комисија предлаже Наставно-умјетничком вијећу Музичке академије, као и Сенату Универзитета у Источном Сарајеву, да се кандидат доцент др Радован Радић реизабере у звање доцента на ужу научну област Филозофија религије, теологија и религиозне студије.**

Ч Л А Н О В И К О М И С И Ј Е:

проф. др Мирко Сајловић, редовни професор, предсједник

проф. др Владислав Пузовић, редовни професор, члан

проф. др Далибор Петровић, редовни професор, члан

IV ИЗДВОЈЕНО ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ

Уколико неко од чланова комисије није сагласан са приједлогом о избору дужан је своје издвојено мишљење доставити у писаном облику који чини сасатвни дио овог извјештаја комисије.

Ч Л А Н К О М И С И Ј Е:

1. _____

Мјесто: Фоча

Датум: 15. 07. 2023.